

פרק ל'

יחידה 58: פשיטת העמלקי על צקלג ורדיפת דוד אחריהם (א'-י"ב)

89 ספר שמואל א' | פרק ל'

פרק ל'

מקום	מלכות שאול	המלכות שאול והצלתו	המלכות שאול והצלתו	המלכות שאול והצלתו	המלכות שאול והצלתו
מפלט שאול	שאול בודד אצרי דוד	ה מואב בשאול	ה מואב בשאול	ה מואב בשאול	ה מואב בשאול
כז-לא	יח-כז	כז-יח	יח-כז	כז-יח	יח-כז

יחידה 58 - פשיטת העמלקי על צקלג ורדיפת דוד אחריהם (א'-י"ב)

1. דוד ואנשיו חוזרים למחנה ורואים שאנשיהם לקחו בשבי בפסוקים מתוארות תגובותיהם של דוד ושל אנשיו.
 - א. מה היתה התגובה הראשונה של דוד ואנשיו?
 - ב. מה היתה התגובה הפנימית של דוד שהיתה שונה מזו של אנשיו?
2. הוכיחו מפסוקים ו-י"א את אמנתו החזקה של דוד בה:
 - א. "וימצאו איש מצרי בשדה".
 - ב. מה עשו כדי להחיותו?

יחידה 58 - פשיטת העמלקי על צקלג ורדיפת דוד אחריהם (א'-י"ב)

הקדמה

עמלק - עמלק היה שבט נודד בימי קדם שעסק בשוד ובסחר באנשים. הוא היה יוצא למלחמות על עמים חלשים או על ערי ספר, שובה את החלשים (בכדי להפכם לעבדים) וגונב את הרכוש. כנגד מוסריות קלוקלת זו נצטווה עם ישראל להילחם "תמחה את זכר עמלק". כזכור, שאול לא השלים קיום צו זה.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

- א. מה הן הבעיות העומדות בפני דוד וכיצד הן מהוות מבחן למנהיגותו?
- ב. מדוע היחס לו זוכה הנער המצרי הוא תופעה מיוחדת?

אפשרויות למענה ולדיון

העמלקים ניצלו את הזמן שבו הלכו דוד ואנשיו עם אכיש מלך גת. אנשי דוד מיואשים מהשבי של משפחותיהם, ומפנים אצבע מאשימה כלפי דוד.

דוד מתמודד עם שתי בעיות:

1. תכנון הצלתם של הילדים והנשים משבי העמלקים.
 2. הרגעת התמרמרותם של אנשיו.
- דוד נוהג כמתבקש ממלך ישראל ושואל בה' כיצד עליו לנהוג.¹²⁵ פנייה לה' מלמדת על מנהיגותו של דוד העומד בפני לחץ העם ומנהיג אותם.
- ה' עונה לדוד שעליו לצאת להציל את השבויים. הרדיפה המהירה גורמת לניתוק בין רוב הכוח של דוד לבין מיעוט מן הכוח. במהלך המרדף דוד ואנשיו מוצאים איש מצרי שיכול לעזור להם במרדף אחרי העמלקים. היחס המיוחד לו זוכה הנער הינו תופעה מיוחדת. רק אנשים מוסריים הנלחמים את מלחמות ה' הם אלה שמתמלאים רחמים על נער עזוב זה שעמלקי אכזרי עזבו.

המסרים העולים מן היחידה

1. **אמונה בה'** - דוד שואב כוחות מהאמונה בה', קם ומעודד את אנשיו לצאת למלחמה בעמלקי.
2. **אחריות** - למרות המצב הקשה דוד מקבל אחריות ויוצא עם אנשיו להתקיף את העמלקי.

הצעות להמחשה ולהרחבה

1. להראות במפה את האזור שבו הייתה צקלג ואת הסמיכות למקום שממנו העמלקים היו יוצאים לפשיטותיהם.
 2. לשוחח על הקושי של השבוי וכיצד הוא מצפה לשחרורו המידי.
- שאלת הפנמה:** כתבו את תחושותיהם של אנשי דוד עם הישמע דבר שביית משפחותיהם.

125 קשה שלא לשים לב לניגוד בין שאול השואל באורים ותומים ואינו נענה (פרק כח) לבין דוד השואל באורים ותומים ונענה.

יחידה 59: מלחמת דוד בעמלקי וחלוקת השלל (י"ג-ל"א)

90 ספר שמואל א' | פרק ל'

יחידה 59 - מלחמת דוד בעמלקי וחלוקת השלל (י"ג-ל"א)

4. מצאו הבדל בין התנהגות דוד ואנשיו להתנהגותם של העמלקים?

5. איזה משיטת אינו נכון?

א. דוד הכה בפלשתים מהנשף (לפנות בוקר) עד הערב.
 ורק רוכבי הגמלים הצליחו להימלט.
 ב. דוד הצליח להציל את כל אנשיו - מקטון ועד גדול.
 ג. בנוסף לרכוש האנשים אשר עמו, לקח דוד שלל נוסף מהעמלקים.
 ד. האנשים שישבו מאחור (בנחל הבשור) הודרו והצטרפו למלחמה נגד העמלקים.

6. התאימו בין הפסוק ובין הסברו.

<ul style="list-style-type: none"> • ידוע אשר לא הלכו עמי לא נתן להם מהשלל אשר הצלנו • כחלק היד במלחמה וחלק הישב על הפלים תהיו יחלקו • וישטמה לחק ולמשפט לישראל עד היום הזה 	<ul style="list-style-type: none"> • דוד קבע את הדבר כחוק לדורות. • כל הצבא יחלק בשלל שווה בשווה. • אלו שלא נלחמו, לא יקבלו מן השלל.
--	---

7. מדוע שולח דוד מהשלל לוקני יהודה בערים השונות (היגדור בסוף פסוק ל"א)?

8. אילו מידות טובות נלמדות ממעשה דוד?

הקדמה

תוצאות הניצחון במלחמות בימי קדם - ביחידה זו אנו למדים על שלושה יסודות של התנהגות בשעת מלחמה:

- 1. היחס לשבויי מלחמה** - כשלוחם מצבא האויב נופל בשבי, הוא נתון לחסדיו של הצבא המנצח. לעתים רבות היו מונעים משבוי אוכל ותנאי מגורים נאותים, והשבויים היו נידונים לעבדות לשאר ימי חייהם.
- 2. שמחת הניצחון** - הימים הראשונים אחרי המלחמה מלווים בשמחה גדולה בצד המנצח. את השמחה צריך לנתב להודאה לה' ולא לאמונה ש"כוחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דברים ח', י"ז).
- 3. חלוקת השלל** - לאחר סיום המלחמה, לצבא המנצח ניתנה הזכות לקחת בצורה מאורגנת את הרכוש של האויב. שתי צורות היו לחלוקת השלל: הראשונה - מי שתופס רכוש כל שהוא, זוכה בו; השנייה - כל השלל נאסף בצורה מאורגנת ונחלק בשווה בין הלוחמים.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

- נסו למצוא הבדלים בין התנהגות דוד ואנשיו להתנהגותם של עמלק.
- כיצד לדעתכם צריכה להיות חלוקת השלל? מדוע דוד רצה שהחלוקה תהיה שווה בשווה?

אפשרויות למענה ולדין

בניגוד לאכזריות של העמלקים, שאינם מרחמים על האיש המצרי, דוד מרחם עליו ומחייה אותו עד לשלב שהוא יכול לסייע לדוד.

העמלקים חוגגים את ניצחונם ומלאים בטחון בכך ששום אדם לא יעז לתקוף אותם. דוד מנצל את שאננותם ומכה בהם מכה גדולה. דוד מציל גם את כל הנשים והילדים שהעמלקים לקחו בשבי. נוסף לכך דוד לקח שלל רב.

לאחר החזרה מהקרב מסרבים הלוחמים ששבו מהחזית לחלוק את השלל עם שאר הלוחמים שנשארו בעורף. דוד אינו מקבל את העמדה שרק הלוחמים בחזית הם אלה שיקבלו חלק בשלל, ודורש שגם לוחמי העורף יזכו בחלק מהשלל. נראה שהסיבה לכך היא שכל הצבא נידון כגוף אחד, ואין לומר שהיד חשובה מהרגל כי צריך את שתיהן, כל אחת בתפקידה. לכן כל חלק ממערך הלחימה מקבל חלק בשלל. דוד קבע כי חוק חלוקת השלל בשווה בין כל הלוחמים ייושם בכל מלחמות ישראל.

הפרק מסתיים ברשימת הערים שלקח דוד הערוכה בצורת שירה. נראה שיש כאן שירה על ניצחונו של דוד על עמלק והצלת רכושם של עם ישראל.

המסרים העולים מן היחידה

1. **הנהגה מוסרית** - דוד ואנשיו מוצאים איש מצרי, הם מחיים אותו ולא הורגים אותו.
2. **רדיפת צדק** - דוד משווה בין החייל המשרת בחזית והחייל המשרת בעורף משום ששניהם טרחו למען הניצחון במלחמה.

הצעות להמחשה ולהרחבה

1. להראות במפה את מיקום הערים שכבש דוד.
2. כדי להמחיש לתלמידים את חלוקת השלל, ניתן להכין פעילות שרק חצי כיתה משתתפת בה ואילו החצי השני רק צופה. במקום שרק הקבוצה המשתתפת תזכה בפרס, גם הקבוצה שכלל לא השתתפה תזכה בפרס. דרך פעילות זו יהיה אפשר להפנים טוב יותר את הגדולה של החוק שקבע דוד.